

*Бикова Т. В.,**<https://orcid.org/0000-0002-8028-3535>**доктор філологічних наук, доцент,**професор кафедри української літератури**Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*

ВНЕСОК НАУКОВОЇ ДОНЖУАНИ У РОЗРОБКУ ТРАДИЦІЙНИХ СЮЖЕТІВ ТА ОБРАЗІВ

Анотація. Статтю присвячено науковому аналізу теоретичних і методологічних основ дослідження трансформації традиційного образу та сюжету про Дон Жуана.

У роботі зазначено, що сюжет, мотив і образ є поняттями взаємопов'язаними та структурно зумовленими компонентами художнього (ліричного, епічного чи драматичного) твору. Тому часто в літературознавстві зустрічаються їх поєднання: йдеться про сюжетно-образний матеріал чи сюжетно-образну єдність. Водночас вони є цілком автономними. У статті подано класифікацію традиційних сюжетів та образів за їх етимологією, також охарактеризовано критерії співвідношення в одному художньому творі традиційного сюжету та традиційного образу. Пошук і класифікація за походженням традиційних сюжетів, мотивів та образів є умовним, адже інколи участь у ньому беруть різні компоненти.

Літературознавчі дослідження функціонування легендарного образу поділено на три категорії: це спеціальні праці, зорієнтовані на історико-літературне висвітлення якоїсь однієї певної варіації донжуанської історії; праці фрагментарно-порівняльного характеру, в яких пропонується порівняння різних версій сюжету про Дон Жуана відповідно до міри засвоєння їх у тій чи іншій національній літературі; дослідження більш фундаментальні у розкритті всього процесу розвитку донжуани у світовій літературі. Це різномірні тлумачення традиційного образу і сюжету у літературознавстві демонструють ступінь зацікавленості цією проблемою, який не зникає й нині у зв'язку з варіативністю тлумачення змісту дискурсу донжуани.

Зроблено висновок, що у світовій літературі є різні трактування понять «вічні», «мандрівні» та «традиційні» сюжети, мотиви й образи. Більшість науковців вважають саме термін «традиційний» універсальною характеристикою. На прикладі аналізу літературно-критичних праць, присвячених вивченню функціонування у європейській літературі легендарного донжуанівського сюжету й образу, доведено зацікавленість науковців процесом трансформації традиційного сюжету й образу. Класифікація ступеня взаємодії у художньому творі традиційного сюжету з образом дала змогу визначити перспективи у трактуванні образу Дон Жуана у сучасному літературному процесі.

Ключові слова: Дон Жуан, традиційний сюжет, традиційний образ, традиційний мотив, дискурс, трансформація, поетика.

Постановка проблеми. У світовій літературі існує чимало прикладів використання безсмертних образів чи мотивів, які «мігрують» із однієї національної літератури в іншу, трансформуються, набувають нових ознак, але мають спільну основу. Для історії та теорії літератури такі вічні образи та сюжети ста-

ють певною моделлю, а науковці, у свою чергу, намагаються скоригувати арсенал наявних понять і термінологій щодо таких сюжетів і образів.

У теоретичному просторі літературознавства зустрічаються ще й поняття «мандрівних» сюжетів, мотивів та образів. Науковці вважають, що це поняття є більш широким і точним, бо «стосується не лише образів і сюжетів, повторюваних упродовж тривалого часу, а й таких, що здійснили одно- (чи кілька-) разовий перехід від однієї національної словесності до іншої, але не творять власної традиції» [11, с. 57]. Водночас такі «мандрівні» сюжети можуть бути інтерпретовані по-різному у межах однієї національної літератури, зазначаючи відповідних змін внаслідок «різного авторського спілкування з мандрівним джерелом» [9, с. 48].

Звісно, термінологічно поняття мотиву, сюжету й образу теж різні. Класичним визначенням поняття «мотив» є тлумачення його змісту О. Веселовського: «Це найпростіша змістовна оповідна одиниця, що образно відповіла на різні запитання первісного розуму чи побутового спостереження» [4, с. 32]. Тобто мотив логічно пов'язаний із образом, а сюжет становить поєднання декількох мотивів, є «складною комбінацією» мотивів. Отже, сюжет, мотив і образ є поняттями взаємопов'язаними та структурно зумовленими компонентами художнього (ліричного, епічного чи драматичного) твору. Тому часто в літературознавстві зустрічаються їх поєднання: йдеться про сюжетно-образний матеріал чи сюжетно-образну єдність. Водночас вони є цілком автономними.

Мета статті – систематизувати й охарактеризувати наукову рецепцію функціонування понять «традиційний» сюжет, «традиційний» образ і «традиційний» мотив на прикладі аналізу літературознавчих досліджень, присвячених вивченню дискурсу донжуани у світовій літературі.

Виклад основного матеріалу. Літературознавці найчастіше у працях порівняльного характеру вживають терміносполуки «традиційний» сюжет, «традиційний» мотив і «традиційний» образ. Під час їх характеристики варто розуміти, що вони «є складними утвореннями, які виникли внаслідок генетичних і контактних зв'язків, типологічних збігів та інтертекстуальних перегуків, й тому вимагають комплексного підходу, адже належать водночас до сфери тематології, імагології, інтертекстуального та міфопоетикального дослідження, міжмистецьких (мистецтвознавчих) і культуральних студій» [3, с. 164]. Пошук і класифікація за походженням традиційних сюжетів, мотивів та образів є умовним, адже інколи участь у ньому беруть різні компоненти. Однак дотримуємося «традиційної» класифікації,

запропонованої А. Волковим, а пізніше удосконаленої В. Будним і М. Ільницьким.

Найдавнішими вважаються за етимологічним критерієм *міфологічні* сюжети й образи. Наприклад, це сюжети античного циклу Гомера, образи Прометея, Іфігенії, а також біблійна міфологія (Адам і Єва, Каїн і Авель) тощо, адже «у міфах відбивались у нерозчленованому релігійно-науково-художньому зв'язку і без певного словесно-образного, стилістичного оформлення найзагальніші ситуації» [5, с. 90]. Надалі такі варіації традиційних сюжетів: *фольклорні* (вони зафіксовані у народних піснях, баладах), прикладами яких є сюжети про Агасфена, Вічного Жида, Робіна Гуда та ін.; *біблійні* (сюжети про героїв із біблійного циклу, які знаходяться на межі поєднання міфологічного, історичного та літературного начал, використані у творах «Божественна комедія» Данте, «Втрачений рай» Мільтона, «Марія» Т. Шевченка, «Одержима» Лесі Українки, «Мойсей» І. Франка). Окрему групу становлять *легендарні сюжети й образи* (у своїй основі мають давні перекази про відомих осіб): Фауст, Дон Жуан, Маруся Чурай тощо; *історичні сюжети й образи* (вони зберігають не цілком історичне підґрунтя, спочатку в літературі сприймалися як історичні, з часом міфологізувалися. «Цей процес міфологізації історичних традиційних сюжетів та образів ускладнюється фольклорною та літературною традицією сприйняття і трактування певних осіб і подій. Надто важко відмежувати історично-достовірне від літературної традиції в сюжетах про Троянську війну, Юлія Цезаря, Антонія і Клеопатру, короля Артура, Жанну Д'арк» [5, с. 90]. Насамкінець літературознавці виділяють *літературні традиційні сюжети й образи* (створені письменником, вони мігрують у різні твори мистецтва), до яких належать Дон Кіхот, Ярославна, Швейк, Остап Бендер та ін. Більш удосконаленої класифікації зробити неможливо через синтетичність багатьох сюжетів і образів, як і з'ясувати точну кількість їх функціонування і трансформації у літературі та інших видах мистецтва. Водночас неперечним є факт продовження появи нових художніх дискурсів у силу філософської багатозначності образів і сюжетів, звідси й бере початок термінологія на кшталт філософського наповнення понять «донжуанство», «дон-кіхотство», «гамлетизм» або «синдром Мюнхаузена».

Саме у трактуванні цих літературних дискурсів і існують певні варіативні моменти, адже окремий образ в одному творі може поставати як образ-деталь, образ-ім'я, образ-згадка, а сюжет може перетворюватися суто на алюзію, асоціацію чи ремінісценцію. «Ім'я традиційного персонажа або інша деталь сюжету перебирає роль метафорично-символічного елементу і є проявом інтертекстуальності та культурного силового поля. Часто ці ледь вловимі заховані натяки, дрібні елементи знакових систем, вихідні схеми уявлень, що лягають в основу найскладніших художніх структур» [1, с. 135].

Проблематичним залишається визначення прототипів традиційних образів. Адже лише у першій групі міфологічних сюжетів та образів їх визначити неможливо, натомість більшість із них – особистості, котрі реально колись існували. Це могла бути визначна особистість у своїй державі або достатньо суперечлива у світовому контексті. Наприклад, Наполеон, Клеопатра, Цезар, Моцарт чи Мазепа. Так, традиційний образ Мазеви по-різному трактується у західноєвропейській та українській літературах. У західноєвропейській це яскравий

приклад «українського Дон Жуана» (М. Рудницький), натомість у національній літературі він відомий як героїчний образ, приклад національної відданості своїй державі.

Окрему групу становлять особистості, які у історичному житті епохи не відіграли значної ролі, запам'яталися своїми вчинками. Таких героїв треба було швидко «олітературнити», аби вони «не загубилися» в історії, створити сюжет про їх вчинки чи риси характеру. До таких прототипів належать доктор Фауст, барон Мюнхаузен, Дон Жуан і Дон Кіхот. Їх історії наділялися як правдивими реальними сюжетами, так і вражали неймовірною вигадкою.

Третю групу прототипів, на думку науковців, становлять реальні особи, котрі своїми вчинками є типовими для великої кількості людей, вони не вражають своєю унікальністю чи відомістю. Інколи їх дуже важко встановити, тому що в одному персонажеві можуть поєднуватися риси декількох прототипів. Такими є образи Швейка, Тартюфа, Холмса та ін.

Цікавими є міркування щодо співвідношення у структурі тексту традиційного сюжету та традиційного образу. А. Волков класифікує такі співвідношення на вісім позицій:

1. Характеристика традиційного образу є інваріантною складовою частиною традиційного сюжету: у сприйнятті такого співвідношення зберігається стале розуміння як фабули, так і образу без змін, незважаючи на певний історичний проміжок між творами. Це – образ Геракла, Прометея, Пігмаліона, Іуди Іскаріота, Ромео і Джульєти, Роксолани та ін.

2. Традиційний образ може бути ширшим за традиційний сюжет: він може бути складником різних кардинально протилежних сюжетів. Це – образи Мазеви, Цезаря, Христа.

3. Літературний образ героя, котрий допомагає зрозуміти різні політичні, соціальні або психологічні закономірності епохи, в якій він жив. Такий герой «мігрує» з однієї національної літератури в іншу, зберігаючи ідейно-жанрову сутність художнього твору. Це – Швейк, містер Бін.

4. В основі концепції художнього твору лежать образи-персонажі, на яких «тримається» каркас сюжету. Так, проблема протистояння добра і зла традиційно тлумачиться крізь призму співвідношення образів Мефістофеля та Фауста, однак твори, що обрали їх за головних героїв, мають різні сюжетні колізії.

5. Традиційні образи, навколо яких можуть розгортатися різні сюжетні колізії, які сприймаються на рівні «фабульної мікроконструкції», виникають багатоваріантні у сюжетному плані твори, котрі мають спільного героя. Це може бути цикл творів із різними версіями пригод, наприклад, Шерлока Холмса, Іллі Муромця чи Мюнхаузена.

6. Співвідношення між сюжетом і образом складається на користь сюжету: відтворюється традиційна сюжетна модель, якою передбачено двоваріативність – або довгий шлях додому із численними випробуваннями, або вимушена пролонгована у часі ізоляція від світу з метою самопізнання. Це т. зв. «одисей», «робінзонади», що залежно від авторської концепції мають різне ідейно-смісловне наповнення.

7. У цьому типі співвідношення образ-персонаж відіграє номінативну функцію, на фоні традиційного сюжету відбувається незначний ступінь впливу характеру героя, котрий навіть може сприйматися саркастично у творі (наприклад, втрата характеристик Гулівера під час використання традиційного сюжету у творах Р. Каранті «Подорож до Фа-ре-мі-до», Е. Манова «Подорож до Уїробії»).

8. Традиційний сюжет зберігає свої позиції, однак тільки у формі обрамлення, не пов'язаного з певними персонажами (сюжет подорожі в Пекло, відображений у «Енеїді» Вергілія, «Божественній комедії» Данте чи «Ходінні Богородиці во муках»). Місце і час дії детерміноване фабульною основою, натомість дійові особи різні [5, с. 91].

Якщо тлумачити співвідношення понять традиційного сюжету й образу у тлумаченні дискурсу донжуанства, то відповідно до попередньої класифікації його можна віднести до другого і частково третього типів, у яких однозначно перевагу надано функціонуванню в літературному полі образу Дона Жуана, який своїми трансформованими з часом характеристиками у різних творах є ширшим за традиційне сприйняття сюжету про героя-коханця.

До тлумачення традиційного образу Дон Жуана свого часу зверталася велика кількість науковців, що говорить про велику популярність цього образу у світовій літературі. Відповідно до класифікації Т. Івашиної існує три категорії таких літературознавчих досліджень. Насамперед, це спеціальні праці, зорієнтовані на історико-літературне висвітлення якоїсь однієї певної варіації донжуанської історії (В. Агеева, А. Ахматова, Н. Балашов, Н. Громова, Л. Демська, А. Минакова, Х. Пирсон, Я. Поліщук, Н. Томашевський та ін.). Другу категорію становлять роботи фрагментарно-порівняльного характеру, в яких пропонуються порівняння різних версій сюжету про Дон Жуана відповідно до міри засвоєння їх у тій чи іншій національній літературі (праці Л. Агапової, Н. Кузякіної, Н. Курагіної, Д. Наливайка, Й. Томана, С. Чорнія та ін.). Третю категорію становлять дослідження більш фундаментальні у розкритті всього процесу розвитку донжуани у світовій літературі (Е. Браун, О. Влизько, А. Дейч, А. Нямцу) [7, с. 7]. Це різнопланові тлумачення традиційного образу і сюжету у літературознавстві демонструють ступінь зацікавлення цією проблемою, який не зникає й нині, у зв'язку із варіативністю тлумачення змісту дискурсу донжуани.

Чимало науковців розглядають сюжет про Дон Жуана, сприймаючи його як унікальне явище загалом світової культури, що поєднує у собі вікові традиції, національні риси й авторську свідомість: «Дон Хуан недаремно виник саме в Іспанії – у європейській і мавританській культурі. Тільки в ньому природний принцип статистичного існування в гаремі змінюється на європейський фаустіанський принцип: часу, послідовності та зміни. Жінки Дон Жуана не одна поряд із іншою, а одна – слід за іншою; він сам поводить, як жінка: змінюється та зраджує» [6]. Здебільшого дослідники наголошують на характеристиках сприйняття образу спокусника, а вже надалі звертають увагу на сюжетні колізії. Причому радять ділити такі сюжети на дві категорії – сюжети-фабули та сюжети-ситуації. «Сюжети-фабули» містять фольклорно-міфологічні характеристики, які мають розроблену сюжетну схему, що виступає певним творчим орієнтиром письменників із різних часових і культурних просторів. У «сюжетах-ситуаціях» використано лише образ легендарного героя, водночас «ні в одному з творів, споріднених Дон Жуану, не повторюються усі попередні мотиви» [10, с. 68]. Тобто такого твору, який би узагальнив всі наявні сюжетні характеристики, що стосувалися розробки образу Дон Жуана, не існують. Кожен автор по-своєму оригінально інтерпретував легендарні сюжет і образ, водночас трансформуючи, видозмінюючи його бачення в літературі. Схожі тенден-

ції наявні у тлумаченні образів Прометея, Дон Кіхота, Фауста. Дон Жуан змінює аксіологічні домінанти своєї характеристики, і кожна культурно-історична епоха висуває своє тлумачення його поведінкового статусу. Саме цим і пояснюється семантична рухливість таких понять, як «гамлетизм», «фаустіанство», «донжуанство», «донкіхотство» і т. п. [8, с. 75]. Водночас видозмінюючись, образ не цілком міняє свої характеристики на протилежні: певні риси характеру завжди залишаються незмінними у Дон Жуана. Це мінлива любов до жінок, зухвалість, сміливість, відчайдушність тощо. Осібне місце у характеристиці всіх інтерпретаційних варіантів образу Дон Жуана належить його любові, це та ознака його характеру, що є незмінною, як і у всього людства: «Наш потяг до Дон Жуана корениться в самій технології любові... Ми завжди бажаємо нової краси і нової любові. В кожному з нас більшою чи меншою мірою є те тривожне занепокоєння, яке зробило з Дон Жуана Вічного Жида любові. Ми заперечуємо це, але це так. Ми ненавидимо і водночас переживаємо в нашій душі Дон Жуана. Плакаємо, тому що душа наша, торкаючись любові, не насичується нею і вічно жадає любові. І ненавидимо, тощо смутно відчуваємо, що в цьому потязі, що руйнує межі земного, криється трагічна сила. Але, якщо ми віддамося йому цілком, ми неминуче повинні загинути» [2, с. 42]. Тобто логічно, що кожна людина, маючи у душі такого Дон Жуана, співпереживає його почуття і водночас засуджує аморальні вчинки. Також дослідником тонко «підмічена» риса, що традиційний образ Дон Жуана у певних характеристиках наближається до іншого образу Вічного Жида. Така думка взаємовпливі традиційних образів не поодинокі у літературознавстві. Науковець Л. Юлленстен також стверджував: «Чи не є, скажімо, апокриф про Робінзона Крузо історією про Дон Хуана зі щасливим фіналом? Легенда про Дон Хуана – легенда про пихатість, і в цьому плані вона має паралелі з легендою про Орфея. І Орфей терпить фіаско, викриває себе, і він покараний, коли сила, над якою не владний, перемагає його. Казанова – сибарит, щасливий ласун і спокусник жінок, зовсім інший тип Дон Хуана» [13, с. 277]. Представлена позиція розкриває широкий спектр взаємовпливів традиційних сюжетів і образів, пов'язаних із закономірностями розвитку літературного процесу загалом. Взаємодія літератур дає змогу говорити про творчу спорідненість різних авторських систем, насамперед про вміння авторів до творчих експериментів.

Приклад творчого опрацювання автором традиційного сюжету і розуміння характеру традиційного образу представлений у висловленні І. Франка щодо написання поеми «Похорон» за донжуанським напрямом: «Легенда про великого грішника, що навертається на праведний шлях візією свого власного похорону, зустрічається часто в життях святих та пришипилася в Іспанії до оповідань про грішне життя Дон-Жуана де-Теноріо. Може, закинуть мені, що я позбавив сю легенду аскетично-релігійних мотивів і переніс її на чисто світський ґрунт, – але й се й значній мірі зроблено вже в оповіданні про Дон Жуана. На сій старій основі я спробував виткати нові візрі, я позволив собі трохи змодернізувати стару легенду, лишаючи, зрештою, її основу незмінною з усіма її алегоріями і символами. Може, стріне мені закид, що все тут занадто темне і невмотивоване. Що ж такий закид буде потроху і оправданий, та я думаю, що, вглибившись трохи і прочитавши поему другий раз, кожний побачить, що вона не так-то дуже й темна» [12, с. 54]. Тож масмо доказ цілком специфічної інтерпретації сюжету

про Дон Жуана, авторські роздуми цілком окреслюють не тільки власне бачення образу Дон Жуана, а й констатують національні особливості трактування легендарного дискурсу в літературі. На таких особливостях наголошував у наукових дослідженнях й А. Нямцу. Вчений на прикладі дослідження творчої інтерпретації образу Дон Жуана у п'єсі Ж.-Б. Мольєра зазначав, що це достатньо перспективний матеріал для світового літературного процесу: «Драматург не ставив перед собою завдання розвінчати героя, довести його моральну неспроможність. Його персонаж є породженням свого часу, тому він – носій його стереотипів мислення, спонукання і загальноприйнятих норм поведінки. У героя є ряд ситуативно-сміслових аспектів традиційного сюжету, які отримують подальший структурно-семантичний розвиток і морально-психологічну аргументацію в літературі ХХ – ХХІ ст.» [8, с. 340]. Тож як множитиметься інтерпретаційний матеріал, так і у пропорційній послідовності зростатиме кількість наукових візій художнього матеріалу, нові способи класифікації чи трактування сюжету, образу та мотиву.

Висновки. Отже, у світовій літературі є різні трактування понять «вічні», «мандрівні» та «традиційні» сюжети, мотиви й образи. Більшість науковців вважають саме термін «традиційний» універсальною характеристикою. Під час з'ясування змісту, який вкладається у тлумачення понять «мотив», «сюжет» і «образ», встановлено генетичний зв'язок між цими термінологічними сполуками, водночас зазначено, що кожен із них має свої автономні характерні ознаки. На прикладі аналізу літературно-критичних праць, присвячених вивченню функціонування у європейській літературі легендарного донжуанівського сюжету й образу, доведено зацікавленість науковців процесом трансформації традиційного сюжету й образу. Класифікація ступеня взаємодії у художньому творі традиційного сюжету з образом дала змогу визначити перспективи у трактуванні образу Дон Жуана у сучасному літературному процесі, враховуючи національні особливості кожної з європейських літератур.

Література:

1. Аверинцев С.С «Аналитическая психология» К.Г. Юнга и закономерности творческой фантазии. *Вопросы литературы*. 1970. № 3. С. 130–144.
2. Бальмонт К. Тип Дон Жуана в мировой литературе. *Новое литературное обозрение*. 2003. № 5. С. 39–42.
3. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
4. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. Ленинград, 1940. 648 с.
5. Волков А.Р. Традиційні сюжети та образи (нарис теорії ТСО). *Бібліотека тижневика «Зарубіжна література»*. 1998. № 25–28. С. 89–92.
6. Гачев Г. Русский Эрос. «Роман». Мысли з жизнью. Москва : Интерпринт, 1994. 297 с. URL: <http://philologos.narod.ru/texts/gacheveros.htm>.
7. Івашина Т. Закономірності еволюції образу Дон Жуана в європейській літературі ХVI – ХХ ст. : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.05 / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2002. 18 с.

8. Нямцу А. Миф. Легенда. Литература. Черновцы : Рута, 2007. 520 с.
9. Онищенко Т. Філіації спорідненого мандрівного сюжету в українській поезії кінця ХІХ – початку ХХ століття. *Сучасний погляд на літературу*. Вип. 4. 2000. С. 38–48. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7939/1/Onishchenko.pdf>.
10. Пинский Л. Реализм эпохи Возрождения. Москва : Государственное издательство художественной литературы, 1961. 368 с.
11. Традиційні сюжети та образи / Керівник проекту та упоряд. А. Волков. Чернівці : Місто, 2004. 445 с.
12. Франко І.Я. Зібрання творів : у 50 т. Київ : Наукова думка, 1976. Т. 5. С. 54–89.
13. Юлестен Л. Смерть Сократа. В тени Дон Жуана. Москва : Радуга, 1984. 384 с.

Bykova T. The contribution of the scientific donjuana in the development of traditional landscapes and images

Summary. The article is devoted to the scientific analysis of the theoretical and methodological foundations of the study of the transformation of the traditional image and story of Don Juan. The work states that story, motive and image are concepts of interrelated and structurally determined components of artistic (lyric, epic or dramatic) work. Therefore, in literature, they are often combined: it is a story-shaped material or a story-shaped unity. At the same time, they are completely autonomous. The article presents the classification of traditional subjects and images according to their etymology, and describes the criteria of correlation in one artistic work of traditional subjects and traditional images. Literary studies of the functioning of the legendary image are divided into three categories: these are special studies focused on the historical and literary coverage of some one particular variation of Don Juan's history; works of fragmentary and comparative nature, which offer comparisons of different versions of the story of Don Juan according to the extent of their assimilation in one or another national literature; research is more fundamental in unraveling the whole process of the development of Don Juan in the world literature. These heterogeneous interpretations of the traditional image and story in literary criticism demonstrate the degree of interest in this problem, which does not disappear today, due to the variability in the interpretation of the content of the Don Juan.

It is concluded that in the world literature there are different interpretations of the concepts of “eternal”, “wandering” and “traditional” subjects, motives and images. Most scientists consider the term “traditional” universal characteristic. The analysis of literary-critical works devoted to the study of functioning in the European literature of the legendary of Don Juan's story and image proved the interest of scientists in the process of transformation of the traditional story and image. The classification of the degree of interaction in the artwork of the traditional story with the image made it possible to determine perspectives in the interpretation of Don Juan's image in the contemporary literary process.

Key words: Don Juan, traditional story, traditional image, traditional motive, discourse, transformation, poetics.